

תינוק בלי ראש (סיפור)

רחל איתן

זו היתה, כמובן, שבייתה לא חוקית. המלחים שבתו ועמם קציניהם. בתחילה רבצו הספינות בנמלים רחוקים והעלו ירוקת. ליד כרתים הטילו ימאי אניית-נוסעים את כלי האוכל של מחלקה א' אל קרקעית הים. לא נהירה היתה לה מטרת השבייתה — החלפת מזרנים או חיזוק התרנים — יישוב זוטות לא תאם את קוצר רוחה. העיקר היא התנועה, נמהרת, עוד בטרם שבים המוני העם מעמל יומם אל תחת השעון במוגרבי לרגלי הקונטיננטל האסקפיסטי של פריד אסטיר וגיינג'ר רוג'רס וכרוזים בתיקה. משהו כבר חיטמן לתוך הרמקול שבראש המדרגות חד-שתיים-שלוש בעגת-גחל למורת חיפזון באיוזה מחנה עקורים באירופה שיש ללמוד לסבלה. שוטרים במדי-מנדט קמוטים פיהקו אל תוך אגרופיהם בשולי הכיכר. ב„מגדלור“ שממול עמד תור להצגה יומית של „זויה קוסמודימיאנסקיה“ שראתה סשה תריסר פעמים מאז ילדותה.

זויה קוסמודימיאנסקיה החלה מחלקת כרוזיה להמוני העם, כרוזים בנוסח מחתרות, כזה שהיה על כל קיר ועל כל גדר ונקרא בתחנות-שידור בינות לצפצופי-הפרעה, כל שורה בסוג אותיות אחר, כהות אחרת.

אתם — שכיוונתם את צי הספינות העברי כלילות ההעפלה האפלים —

אתם — הנחשונים שזינקו אל הים הסוער, כנשאם את עמם עלי-שכם —

אתם — שמתוך שורותיכם יצאו גדודי הפורצים ביבשה וההורסים אל צי

האויב —

אתם — קצינים ומלחים פשוטים, מניחי היסוד לצי-ישראל ונושאי דגלו על

פני ימים —

אתם — המוקעים היום כ„ספסרי שוק שחור“ כ„סוכני הקומינפורם“

כ„חמומי-מוח“ וכ„פורקי עול מרות“ — אנו, חבריכם ביבשה הקשורים בכם

בקשרי המאבק והמלחמה, מסרבים להאמין לעלילות אלה. יודעים אנו כי

לוחמים אתם על זכותו הראשונית של כל ימאי בעולם, כי לוחמים אתם על

נציגות נבחרת וחוקית, נגד משטר של „כל אנשי המלך“ הפושה, לאסוננו, בארץ

זו, נגד מנויים מטעם של „אנשי שלומנו“ — אנו קוראים לכם — התחזקו

במלחמתכם!

במדרכה שממול שיני פלדה נחשפו אל הכרוז:

— „א שיינע מויד, יותר טוב הולך בחור בסינימה, בית-קפה. טנגו

נוקטורנו.“ הוא החווה בידו על אסטיר ורוג'רס בבגדי הצללויד כאילו הוא

עצמו, עכשו, כפי שהינו, במכנסי האקורדיאון המזוהמים, הקשורים בחבל על

מתניו, מקבל מרטיני כפול ליד בריכה כחולה מיד עבר כושי מצהיל שיניים,

מנפנף בידו אל מעבר לגדר הירוקה אל שכנו המחדיר כדורים לחורים באדמה,

כאילו אין מק-קארתי ואין מיקי ספיליין ואין C.I.O. ואין וואל-סטרטי ואין

בסיסים צבאיים.

בני-אנוש חתלתולים עוורים שיש לדחוף ראשיהם לצלחת החלב. שוב

כאם סחף חדש, סרי הכרה מעמדית, תרי טובות הנאה ועירות ויש להתחיל הכל

מבראשית בלי עלבונות.

„זה למענך, חבר, העתיד שלך, עתידך.“

„תתידך, תתידך! יבואו רוסן און וועט דיר הענגן על חשמל-עמוד. שם! אור

גרוע נדלק בעיניו, כאילו הוא עצמו מתנדב לתליינות.

„היום זה פוטיומקין שלנו, חבר, פוטיומקין“.
 „שישרף פוטיומקין. אני סיביר, קטורגה אני. שישרפו כל הבולשביקן.“
 תנועותיו היו מלאות עכשיו רשרוש כסף, ולוטה זרה. — „שווארצע
 געשעפטן, הא?“ — קראה בהשראה — „קונטרבנדה!“
 מכנסי האקורדיאון היו מלאי תקתוק דוקסות מוברחים. הם פושים בכל
 מקום, ליד הרואר באלנבי, בבתי הקפה המסריחים של ליליינבלום. הם רודפים
 אחרינו. מכנים אותם שרידי העבר אבל הם חונדרים לתוך ההווה, לתוך העתיד.
 הוא צחק בשיני הפלדה: — „אתה בצדק. אתה בצדק. קונטרבנדה,
 שווארצע געשעפטן.“

הוא עיין רגע בכרוז בלא להבין מלה ואחר, בתנועה מגונה, הוליכו לאחרי
 מכנסי האקורדיאון, אחר זרקו לצד הכביש שמי־שופכין זרמו בו. אסור לחייך
 אליו בבזז עליון. הכל צריך לחנך מחדש, לטעת מחשבה מדעית, מבוססת.
 עכשו סובבה בכיכר. מחלקת כרוזים מן התיק לקהל הקטן, לעקרות בית
 השבות בסלי רשת מן השווקים. שוב בדיק הגחלייץ הפונקציונר את הרמקולים.
 קולו המוחץ ומרפא של פול רובסון הציף את הכיכר. במכאובות וייסורים
 ביידיש, טיפת דמנו שם ניגדה. פרטיזנים יהודים. מיר זיינען דא, ער שדמעות
 עמדו בעיניה.

* * *

פתע־פתאום נתקפה חדרוה — הכיכר הלכה ונתמלאה אנשים נכונים
 כלכבה, קמטים נפשנים, פנים מצעירות, הלשון מצטחחת. מפקדי־הגנה לשעבר,
 משורר פועלי בעל רעמה, אנשי פלמ"ח וקיבוצים ותנועות נוער חלוציות. על
 המדרגות נערכה כבר מקהלת הפועלים בניצוחו של קונראד מאן, שעוד מעט
 יראה לכם איך מקהלת פועלים צריכה לשיר. עוד מעט יפצחו קולות בולגריים,
 שהביאו עמם מאיזה מקור עלום, חדש, עצמת־חיים עם יפעת הרמוניות, להט
 מעיר אימה שיש לסלקה עם שמחת כוונה ורביקות: די־מי־רובו! די־מי־רובו!
 וכל שנחוץ לעומדים מחוץ למעגל, לקונים נעליים, לעומדים בתור לגיינגר
 רוג'רס הוא רק לקרוא כרוז זה שהיא מחלקת מתיקה, הפשוט, המורפס על נייר־
 עתון זול, לפרוץ מוחות העטופים פרוות קטנות, עמומות צבע. אבל שוב היה
 הכל אטי מדי, רדום, אדיש, על אף רעמת המשורר. אנא־אנא בואו המוני העם
 הנענה, כל אנשי מצוק, יתנוסס־נא מעל לראשינו דגל אדום ועליו באותיות־לובן
 „הלאה שלטון העריצות“ ושירת הווארשביאנקה תעלה־נא מן הכיכר ואל
 הרחובות ואל אפילת הסימטאות, אל כל בני זרע־קין. שתהייה המשטרה הקרה,
 הזרה, מחומשת היטב ברובים משומנים, באקדחים ובכירונים ותתחיל לצעוד
 חזית אחת בלתי־צודקת מול המפגינים החפים מפשע, הבלחי מזויינים.

שני קצינים חדשים, נובור־פטריצים, אולי, עמדו עתה תחת השעון המת,
 פניהם אל המקהלה הסוגרת שורות שחור־לבן שחור־לבן, חוזים בשעמום
 במולג שקונרד מעלה אל אזנו „לה!“ הסופרניות והטינורים, „לה!“ האלט
 והבאסים ופרישת ידיים.

תוך השראה קרבה אל הקצינים ונתנה בידיהם כרוז לנפש כרוז לנפש בחיך
 רך, ענוג כמעט. הם יודעי קרוא והסטוריה. ומיד חלה התנועה לה ייחלה.
 הקצין הראשון הפיק אותה תדהמת־שאת לה ציפתה ומיד ביקש לחטוף
 מידה צרור כרוזיה. סוככת עליהם בגופה החל השני מעקם זרועה במפתח שוודי
 (למה שוודי?) אך התנועה אטית היתה, הכל אטום היה עדיין. היא נשכה את
 הראשון ושניהם החלו גוררים אותה בשערה וברגליה מן הכיכר לעבר קפה
 „פינתי“. הקרום נבקע סוף־סוף. — „חברים!“ צווחה בקול מרגיז לא־לה, קולן
 של „אישה ואים“ — „אל תתנו להם לענות אותנו! יחי מרד הימאים!“ אהבה

עזה הציפה את לבה להמוני עס־עברים. היא בעטה שוב באחד הקצינים. מישהו גיחך בסמוך לה, בעבריה נישאת לידו מנפנת רגליה וכוועטת, ברוע, בשמחה לאידי. איש לא נחלץ לחלצה ויש להתעלם מכך. כשנשכה שוב הוטח ראשה במשהו ואז ראתה סוף־סוף ניצוצות של נחשתיים. המקלה, אכן, פצחה ב־אינטרנציונאלי."

משהו מהלך על ראשה, משהו מטייל על פניה באפלולית. האם היתה כבר ההוצאה להורג? האם החמיצה? האם נותרה בחיים? רם ניגר מעיניה והיא בולעת אותו. אורות מתרחקים ובורחים. היא במרכבה או ברכבת משוריינת. צל צריחי המבצר. היא פוסעת בשלג, בלילה, כדרכה האחרונה. תחילה נראות רגליה הרקות המבוססות בשלג ואחר דמותה כולה, עמומה בשלג המחערבל ולבסוף פניה הקורנות השראה. מוארות שלהבת של מחשבות ורגש ראשונים ואחרונים. ואחר ריח של ים, יריעות המרכבה טופחות ומפיקות ריח של מלחמות, של טרמפים לירושלים. אור עמום מגיה מתא הרכב. היום פח. היה לה קר.

„אל תבכי, ילדה" אמר לה קול בסמוך.
 „כבר קמה לתחייה?" אמר קול שני, „רק שלא עשית לצפלוּג זעזוע־מוח."
 „בת כמה את ילדה? באמת לא התכוונתי שיהיה כל־כך חזק."
 הקצין השעין ראשה אל בטל־דרס מחוספס וקינח את לחייה בממחטה.
 „קטינה, קטינה", אמרתי לך. אמר השני. באי־סבלנות, אותו ששובב זרועה, „ראית כוכבים, מה?"
 לא תמסור להם מאומה, עריצים.
 לאן הם לוקחים אותה?
 קודם־כל למשטרת הצפון ואחר־כך לבית המעצר באבו־כביר. יש סדר. ויותר־טוב שלא תפטט, ילדה־לה, על המכה הקטנה בראש, ששוב מתנצלים עליה.

במשטרת הצפון, תחת נורות חשופות, נשאו ראשיהם רגע אורחים מהוהים, ראוגים ועצירים המחכים לתורם. איוו מנוחה קפצה עליה. השוטרים סיפרו בדיחות גסות ביידיש והיתה גם הקהות בקרקפת.
 הקצין התורן שאל שאלות מעברו השני של הרוכן. היא עמרה על קצות אצבעותיה להציץ בשאלון. נפתח לה תיק. שם אבא ושם אמא.
 „אבי הוא הרחוב, אמי היא המהפכה."
 הקצין התורן עיצם עיניו מעבר לרוכן ושימט ראשו לכתפו, כמבקש לישון. אחר ננער, הטיח אגרוף ברוכן וצווח:
 „את חושבת שיש לנו כאן זמן לבזוז בסלון־קומוניזם? את לא רואה כמה פושעים מחכים?"
 „קטינה" אמר הפותח השוודי.

הם מבקשים לחמוס ממנה משהו חשוב. אני לא קטינה, אני אחראית לכל מעשיו די, די, מהר בלי התחכמויות! שם האב שם האם, אם לא־מייד יפעילו את החוק.

ועוד מעט תגיע ההפגנה לבית המעצר באבו־כביר. אחד האסירים הפוליטיים ישרב ראשו מבעד לאשנב ויקרא: „תחי המהפכה!" המפגינים שכחוץ יריעו ומעבר לחומת המבצר יענו להם האסירים.
 הפותח השוודי הובילה לטנדר שחיכה בחצר אספלט ריקה.
 „לאן לוקחים אותי?"

„אמרו לך: לבית המעצר ביפו. תפשו עוד כמה „נומרים" שלכם. חושבים שאתם איריאליסטים? מנצלים אתכם!"
 „מי?"

היא נגעה בראשה בקצות אצבעותיה. מחצית ראשה הימנית היתה קה ועור קרקפתה נוקשה.

בבית המעצר הישן באבר-כביר, מימי התורכים אולי. שוב לפני דוכן רעוע, מאובק. רושמים דו"ח חדש, דומה. א שיינע צאצקע. ההורים שלך יותר טוב שיחתנו אותך מה שיותר מהר. אך היא מכירה בעצמת הרגע, בהשלכתו לעמקי העתיד. בעוד שנים ושנים יונצח רגע זה. סשה לפידות, אלכסנדרה. בת שש-עשרה, נוקשת קרקפת.

שוטר הכניסה לאולם קטן, מאובק:

„תנוחו, תנוחו, שרמוטות, מספיק להודיין, תנו מנוחה לקוס המסכן“.

כמה קולות נענו מייד בערבוביה קובלת, צוהלת. על ספסלי עץ ישבו כמה צעירות וזקנות.

„איפה הרימו אותך“ אמרה אחת בשמלה סגולה דהוייה ותיקנה, אנב,

כתפיית חזייתה.

„בטח בירקון. זאת לא מהכביש“.

היתה שם רק אחת בשמלת-ניצוצות ובצבעי המקצוע, אבל היא ישיבה בפניה ומרטה גבות מול ראי קטן. האחרות ללא חזרו משום סטורגליה. הן היו חסרות צבע כעקרות הבית שבאו לכיכר. כמה מהן קמו אליה להביט בה מקרוב. הן לא הכירו אותה והדבר הטרידן. חלקן ריברו ערבית. היא גנבה או מה? בטח ברחה הזנונה מהמוסד. היא חשה כי ראו בה מרגלת. מישתי נגעה בה בחשד, כבוחנת עצמתה. גם בעלת שמלת הניצוצות הרימה מרחוק את עיניה מן המראה, הפינצטח תלוייה באוויר.

„אני אסירה פוליטית“.

עתה פרצו השנאה והפחד!

„מה אומרת, מה אומרת? עובדת צוציאלית?“

היא ראתה את הצלקות הארוכות שעל לחיי הדוברת, גופה הדיף ריח קלוש

של מרק ירקות. שום זירמת-סוסים.

היא רחפה אותה קלות כבסיס צווארה, בקצות האצבעות, כמעט ללא התגרות וכבר אחרת תפשה ברצועת תיקה, למשכו מעל כתיפה וכבר מישתי שמה לה רגל ומן הריצפה המזוהמת, רפודת הגפרורים וכדלי הסיגריות ראתה את העיניים הרכות, הרומעות, כמעט, שהביטו בעיניה כחוששות לאכדן. אשה זו היא שגרשה אותן מעליה כזבובים תוך שהן נסות לצרדים כילדות, בצחוקי מורא ושעשועים.

האשה, שכתפיה רבועות וגדולות ככתפי שחיינית הרימה את סשה מן הריצפה, ניקתה בכף ידה את חצאית התנועה הכחולה והושיבה אותה לידה על הספסל. עיניה הביטו בה בכיסופים עזים וידה חיבקה את צווארה. מגע זרועה היה לח וקר ומחניק.

„אל תביטי על אלה, גחבה של פחאשפה זותי“, החוותה בראשה על שרחפה ראשונה. „תביטי רק עלי“.

האחרות החלו מגחכות.

„את לא עוברת סוציאלית, אני רואה בעיניים שלך. אני אוהבת אותך מכל הלב כבר עשרים שנה ואני אראה לך עכשיו את התינוק שלי. את רוצה לראות את התינוק שלי? בן פורת יוסף“.

האחרות התקרבו שוב וגיחכו שוב כאשר ביקשה סשה להסיר זרועה מצווארה. האשה הדקה אחיותה.

„תגירי למחלואה כן את רוצה מה איכפת לך?“ אמרו קולות בתחנונים, או כמין שמחה לאיד, בצפייה, בשיני זהב פה ושם, ובשמלות צרות וסנדלים יבשים. היא הנהנה והיד הכבדה ירדה מעל צווארה.

מתוך סל של קש, מבין סמרטוטים אפורים, הוציאה האשה הצעירה,

המעובה, בקבוק — גומי של מים — חמים לכוש בגרי תינוק תכולים בעיטורי מלמלה.

„את רואה? זה התינוק שלהו בן־פורת יוסף.“ אמרו הקולות.

האשה הביטה בסשה באותה התמכרות:

„עכשיו הוא יעשה פיפי. את תראי.“

האשה מששה בתוך מכנסי הסאטין הכחולים ושלפה את המגופה. המים

הרטיבו מיד את מכנסי התינוק חסר הראש.

היא הורידה בסבלנות את המכנסיים ואת החיתול הרטוב, טפחה קלות על

ישבנו לענשו:

„לא תעשה יותר פיפי במכנסיים, ילד רעו!“

מתוך הסל הוציאה חיתול נקי וחיתלתו שוב בזהירות. על החיתול הלבישה

זוג מכנסיים אחר, בפסים.

הרלת נפתחה והקצין קרא בשמה, זה שהלם בראשה. במסדרון נתן לה

חבילת ופלים של ליבר ומיץ־פז. היא חזרה מייד על עקבותיה, פתחה את הרלת

ונתנה אותם לזונות.

„איזה מטומטמת“ אמר הקצין „עכשיו הם יריבו שם בפנים“, ומיד הציע

סיור בבית המעצר לראות פורצים מעניינים, חשישניקים, רועי־זונות ומלך

העולם התחתון.

בחצות בא עורך־דין ידוע, ציווה לשים רטייה מעל לגבתה הימנית ואחר

שיחרר בערכות אותה ואת שאר חבריה, שלא ראתה קודם לכן, ביניהם המשורר

הפועלי בעל הרעמה.

היא החמיצה־כך אמרו לה — את העיקר. אי־אפשר היה גם למנוע פתיחת

תיק למרות היותה קטינה ולבה רחב בה. אבל עוד נראה להם, אמר עורך־הדין,

תיכף בבוקר השכם הולכים לצילום רנטגן ב„קופת־חולים“.

במועדון ביקשו מאה פעמים ואחת לשמוע כיצר הלם הקצין באלה על

ראשה.